

El nombre d'obres arribaria a cinc si aparegués 'La cèl·lula', de la qual només es té constància pel testimoni de l'autor

Calders va deixar quatre novel·les inèdites, diverses narracions i un extens epistolari

Els hereus de Pere Calders han trobat, fins ara, quatre novel·les inèdites entre el seu llegat, dues de les quals, *Mirada al mar* i *La ciutat cansada*, estan totalment acabades. De les altres dues no se'n coneix encara el títol ni se sap tampoc si l'autor les va poder acabar abans de

morir. El Llegat Calders, que serà cedit a la Universitat Autònoma, inclou una gran quantitat de manuscrits, entre els quals hi poden haver més inèdits. Es desconeix si l'escriptor va enllestir les seves memòries, encara que no es descarta que hi hagi capítols sencers acabats

Quinze disquets o el secret de les memòries

Quim Aranda
BARCELONA

Pere Calders va deixar, en morir, un amplíssim llegat inèdit: quatre novel·les, diverses narracions, una gran quantitat de correspondència i, gairebé segur, capítols sencers de les seves anunciades i molt més que esperades memòries.

Aquest material, però, només constitueix una primera i per tant no definitiva quantificació i valoració de l'herència literària de l'escriptor, que va morir el passat 21 de juliol a Barcelona, a 81 anys, víctima d'una llarga malaltia.

L'abast i la significació dels textos calderians pòstums no es coneixerà amb rigor i amb exactitud fins després d'un aprofundit estudi d'aquests, procés en què tot just ha començat a treballar el filòleg i escriptor Pere Marçet, alhora gendre de Calders.

Siguí com sigui, Marçet avança —amb molta precaució i amb molta prudència, "perquè fins ara no hem tingut prou temps per mirar amb calma tot el munt de papers i disquets d'ordinador que Calders va deixar"— el fet que "entre els materials trobats i espolgats hi ha, almenys, quatre novel·les inèdites", de les quals només dos tenen títol i estan totalment acabades: *Mirada al mar* i *La ciutat cansada*.

Marçet espera trobar, en el decurs de la classificació i ordenació dels papers, el títol de les altres dues, així com esbrinar si l'autor les va deixar o no totalment enllestides abans de morir. Ni la temàtica ni la datació de les quatre obres han estat avançades a aquest diari, "per la senzilla raó que encara no hem tingut temps de llegir-les", afirma Marçet. Els originals, però, són manuscrits, dada que certifica, segons el gendre de l'autor, "que són anteriors a l'època en què Calders es va comprar un ordinador", a començaments dels anys 80.

Original desaparegut

La producció novel·lística inèdita de Calders no s'acaba, però, amb les quatre obres que fins ara han trobat els seus hereus. Encara n'hi ha una altra, de la qual només es coneix el títol, *La cèl·lula*. Marçet té constància de la seva existència pel testimoni de l'autor, si bé en desconeix el contingut i, el més important, on és el manuscrit. "És possible —manifesta esperançat Marçet— que el trobem entre els papers que encara no hem escorcollat, però no ho sé. Només puc dir que en Calders ens en va parlar molt, però que no la trobem enlloc." Quant a la temàtica de *La cèl·lula*, el títol pot donar-ne una pista, ja que Calders s'acostumava a referir així al grup de dibuixants del PSUC del qual va formar part durant la Guerra Civil. Aquest grup, segons les seves paraules, recollides en diverses entrevistes, "feia tota mena de cartells de propaganda de guerra". Sobre aquesta

Pere Calders al saló de casa seva, al carrer del Comte Borrell, en una imatge de 1992, 15 mesos abans de morir

JORDI GARCIA / ARXIU

possible temàtica de *La cèl·lula*, Marçet, però, prefereix guardar un prudent silenci.

Altres textos, en principi inèdits, que el filòleg ha trobat entre els papers pòstums de Pere Calders són dues narracions curtes. "N'hem trobat més, però encara s'ha de comprovar si són inèdites o bé si ja han estat publicades anteriorment." Els títols de les dues narracions que podrien ser inèdites són *La bestiesa* i *Clàssics a les golfes*. Marçet avança el contingut d'aquesta última: "És una narració que reflecteix el clima de l'època en què Calders era alumne de l'escola de belles arts de Llotja."

Capítol a part en el llegat és el de l'epistolari. Ara per ara, Marçet no sap quantificar el nombre de cartes que s'han trobat, però asse-

gura que són moltes i, "des d'un punt de vista històric i humà", prou valuoses. Per la seva continuïtat i significació, destaca la correspondència entre l'escriptor i el seu pare mentre Calders era a l'exili mexicà.

En opinió de Marçet, "les cartes del pare aporten una visió molt rica de la vida quotidiana a la Catalunya de la immediata postguerra". A través d'aquestes cartes, Calders va conèixer fil per randa la situació de la Catalunya vençuda. L'escriptor sovint referia l'anècdota de la detenció del seu pare, al carrer Fontanella de Barcelona, per parlar en català l'any 1941. Aquest fet, i d'altres igualment significatius, queda reflectit en la correspondència. Marçet anuncia encara que "l'epistolari és molt

més ric", ja que Calders es va cartejar amb escriptors com Josep Carner, Agustí Bartra i Joan Sales.

Entre els manuscrits trobats d'obres ja publicades, Pere Marçet vol destacar els de *L'ombra de l'atzavara*, *El primer arlequí* i *Les cròniques de la veritat oculta*, així com els d'alguns contes, entre els quals *Pista fantasmal* i *A punta de dia*, narració en què apareix la paraula *antaviana*.

Pel que fa al destí final del Llegat Calders, la família complirà la voluntat de l'escriptor. Tots els seus papers seran cedits o donats —la fórmula encara s'ha de concretar— a la Universitat Autònoma, que va nomenar Calders doctor *honoris causa* el 27 de maig de 1992. L'escriptor hauria fet 82 anys la setmana entrant.

Si Calders va tenir temps o no de deixar enllestides les seves memòries encara trigarà un temps a saber-se. Tot apunta, però, que, si més no, capítols sencers d'aquesta obra —tan desitjada pels seus editors però de la qual l'escriptor no volia saber massa coses— poden estar totalment acabats. Una quinzena de disquets informàtics d'un ordinador Amstrad —el primer que va tenir Calders, que després va canviar per un IBM—, als quals no ha pogut accedir encara Pere Marçet, amaguen aquest secret. Hi siguin o no hi siguin les memòries, el cert és que quan Calders en parlava sempre ho feia amb grans dosis d'ironia. L'autor pensava titular el volum *Les meves amnèsies*. La raó, molt senzilla: "He descobert que la memòria és un mecanisme que treballa pel seu compte, i que va guardant el que ella vol. A més, arriba un moment en què les coses que recordes no són veritat i les que són veritat ja no les recordes", va dir Calders a aquest periodista fa exactament dos anys. Hi ha altres explicacions al fet que Calders endarrerís fins al límit la redacció de les memòries. D'una banda, el pudor que sentia cap a aquesta mena d'exercici literari: "No sempre, però la gran majoria

de les vegades les memòries són una justificació de l'autor. I no oblidi —va dir en la mateixa conversa de fa dos anys— que mai no es despulla qui no té bona figura." Tot i la seva recaça, sembla que finalment va posar mans a l'obra. Almenys, així ho va reconèixer en la mateixa trobada: "La veritat és que a més de prendre notes, he escrit algun capítol. La feina la tindrà a partir d'ara, en ordenar l'estructura", va dir Calders, que va assegurar que no faria una ordenació cronològica. Com tota la literatura de Calders, les seves memòries haurien de ser molt més lliures.